

Eugeniu Russev (1915-1982) – istoric între filologi, filolog între istorici

CZU: 929(478)

Ion Valer XENOFONTOV, Iulia MALCOCI

Eugeniu Russev s-a născut la 24 decembrie 1915 în satul Kubei (azi raionul Bolgrad, regiunea Odesa, Ucraina), județul Akkerman, Basarabia. După absolvirea școlii primare (1926), a fost admis la Gimnaziul de băieți nr. 3 din Chișinău (numit și Liceul de Băieți „Alexandru Donici”), absolvindu-l în 1934. Continuă studiile la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București, absolvind-o în 1939 și obținând licența în istorie.

În 1939 a activat ca șef al bibliotecii la Catedra de slavistică a Universității din București. Concomitent, se înscrie la doctoratul universității, avându-l drept conducător științific pe Petre P. Panaitescu, viitorul rector al universității și apoi deținut politic în primii ani ai regimului comunist. Lucrul asupra tezei a continuat până în noiembrie 1939, atunci când doctorandul este înrolat în Armata Română, la școala de ofițeri în rezervă din or. Bacău. Nu reușește însă să absolve cursurile, deoarece, în urma ocupării sovietice a Basarabiei, la 28 iunie 1940, este nevoit să se întoarcă la Chișinău, unde locuia mama sa.

În perioada 5 martie - 5 august 1941 a fost angajat ca secretar-instructor în secția de moldovenizare a Comisariatului Învățământului Public al RSSM. La 5 august 1941, odată cu părăsirea Chișinăului de către Armata Roșie, a fost încadrat în unitățile de muncă. În perioada 11 februarie - 25 mai 1943, este traducător în Secția Manuale a Comisariatului Învățământului Public al RSSM, ce se găsea în evacuare la Buguruslan, regiunea Orenburg (în 1938-1957 se numea regiunea Cikalov), Rusia. La Buguruslan era evacuat și Institutul Moldovenesc de Cercetări Științifice în domeniul Istoriei, Economiei, Limbii și Literaturii al Filialei Moldovenești a AȘ a URSS, unde E. Russev a fost angajat ca cercetător științific superior. În 1944, Institutul a revenit la Chișinău, unde E. Russev a continuat activitatea până în 1952. Urmează doctoratul cu frecvență redusă (1948-1951) la Institutul de Istorie al AȘ a URSS, susținând (1951) cu brio teza de doctorat.

Consiliul Științific nu doar îi acordă gradul de doctor (candidat) în istorie, ci recomandă autorului să prezinte repetat lucrarea, pentru a susține teza de doctor habilitat. Istoricii mediocri însă nu puteau accepta ca o persoană cu „studii burgheze”, școlit de profesori „dușmani ai democrației populare” să devină primul doctor habilitat în istorie din RSS Moldovenească.

La începutul anului 1952, E. Russev a fost exclus din rândul PC al URSS (membru fiind din 1949), iar la 25 mai 1952 a fost eliberat din funcție de la Institut, pe motiv că „nu mai sunt necesari specialiști în Epoca Feudală”. După moartea lui I. Stalin, este restabilit la Institut (28 iulie 1953).

E. Russev activează la Chișinău atât ca istoric, cât și ca filolog. Primele sale publicații sunt scrise împreună cu N. Corlăteanu, colegul său de gimnaziu: *Abecedarul moldovenesc pentru școlile de adulți* (1945, 1949), *Culegere de exerciții de ortografie a limbii moldovenești* (1947, 1948, 1949). A publicat și lucrări de istorie: *Domnitorul Moldovei Petru Rareș* (1946), *Lupta poporului moldovenesc împotriva jugului otoman* (1968). Micromonografiile sale *Miron Costin* (1978) și *Ion Neculce* (1980) au apărut și în limba rusă în 1982 și 1984 corespunzător.

La 2 august 1961, prin Hotărârea Prezidiului AȘ a RSSM, E. Russev a fost numit director al Institutului de Istorie al Academiei, funcție deținută până în 1970. A continuat activitatea în calitate de cercetător științific superior la Institutul de Limbă și Literatură al AȘ a RSSM (1970-1982).